

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს

სკოპინგის დასკვნა N52

10.06.2020

საერთო მონაცემები:

საქმიანობის დასახელება: მეტალურგიული საწარმოს მოწყობა და ექსპლუატაცია;

საქმიანობის განმახორციელებელის დასახელება და მისამართი: შპს „ჯორჯია მეტალი“, ზესტაფონი, სოფ. არგვეთა;

საქმიანობის განხორციელების ადგილი: ზესტაფონი, სოფ. არგვეთა;

განაცხადის შემოსვლის თარიღი: 23.04.2020;

მონაცემები სკოპინგის ანგარიშის შემდგენელის შესახებ: შპს „სამნი“.

ძირითადი საპროექტო მონაცემები

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით სამინისტროში შპს „ჯორჯია მეტალის“ მიერ წარმოდგენილია მეტალურგიული საწარმოს მოწყობისა და ექსპლუატაციის პროექტის სკოპინგის ანგარიში.

წარმოდგენილი დოკუმენტაციის თანახმად, საწარმოს მშენებლობა დაგეგმილია ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის, სოფ. არგვეთას ტერიტორიაზე, კომპანიის საკუთრებაში არსებულ არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთებზე (ს/კ:32.03.49.581; 32.03.49.046; 32.03.49.483). საპროექტო ტერიტორიის ჯამური ფართობი შეადგენს 97 231 მ²-ს. საპროექტო ტერიტორიის საზღვრიდან უახლოესი მოსახლე დაშორებულია 40 მ-ით, მეტალურგიული საწარმოს გაფრქვევის მილიდან 425 მ-ით, ხოლო გამახურებელი ღუმელის გაფრქვევის მილიდან 320 მ-ით. მდ. ყვირილა მიედინება ტერიტორიის სამხრეთით 950 მ-ში. საპროექტო ტერიტორიის ჩრდილოეთით მდებარეობს თბილისი-სენაკი-ლესელიძის საავტომობილო გზა, სამხრეთით შპს „ჯი თი ემ გრუპის“ მეტალურგიული საწარმო და საქართველოს რკინიგზის ცენტრალური მაგისტრალი. ტერიტორიის აღმოსავლეთით განთავსებულია სასათბურე მეურნეობა.

2020 წლის 24 თებერვალს სსდ გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის მიერ, შპს „ჯორჯია მეტალის“ ტერიტორიის ინსპექტირების შედეგად გამოვლინდა, რომ შპს „ჯორჯია მეტალს“ საწარმოს მოწყობის სამუშაოები დაწყებული ჰქონდა „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსით“ გათვალისწინებული შესაბამისი გადაწყვეტილების გარეშე, რის საფუძველზეც შედგენილ იქნა ოქმი ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის შესახებ.

2019 წლის 24 დეკემბერს შპს „ჯორჯია მეტალის“ მიერ სამინისტროში წარმოდგენილი იყო მეტალურგიული საწარმოს მოწყობისა და ექსპლუატაციის პროექტის სკოპინგის ანგარიში,

რომელზეც 2020 წლის 21 იანვარს სოფ. ქვედა საქარას ადმინისტრაციული ერთეულის შენობაში გაიმართა საჯარო განხილვა, რომელსაც ესწრებოდნენ გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს, შპს „ჯორჯია მეტალის“, საკონსულტაციო კომპანიის შპს „სამნის“, სოფ. არგვეთას ადმინისტრაციული ორგანოს და არასამთავრობო ორგანიზაცია „მწვანე ალტერნატივას“ წარმომადგენლები და სოფ. არგვეთას და სოფ. ქვედა საქარას მოსახლეობა. მოსახლეობის მხრიდან საჯარო განხილვაზე აღნიშნულ პროექტთან დაკავშირებით შენიშვნები და მოსაზრებები არ გამოთქმულა. საჯარო განხილვის სხდომაზე შენიშვნები გამოთქვა „მწვანე ალტერნატივას“ წარმომადგენელმა, რომელიც ეხებოდა სამინისტროს მხრიდან საჯარო განხილვასთან დაკავშირებული ინფორმაციის არასათანადოდ გავრცელებას და სკოპინგის ანგარიშის არასრულფასოვნებას. აღნიშნულთან დაკავშირებით სამინისტროს წარმომადგენლების, საკონსულტაციო კომპანიის და საქმიანობის განმახორციელებლის წარმომადგენლების მხრიდან გაკეთებულ იქნა შესაბამისი განმარტებები. ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე ასევე წარმოდგენილი იყო არასამთავრობო ორგანიზაცია „მწვანე ალტერნატივას“ და სოფ. არგვეთას მოსახლეობის წერილობითი შენიშვნები. აღნიშნული შენიშვნების გათვალისწინებით, გარკვეული საკითხების დაზუსტების მიზნით 2020 წლის 13 თებერვალს სამინისტრომ შეწყვიტა სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით დაწყებული ადმინისტრაციული წარმოება.

სკოპინგის ანგარიშში განხილულია საწარმოსთან დაკავშირებული შემდეგი ალტერნატიული ვარიანტები: არაქმედების ალტერნატივა; საწარმოს განთავსების ალტერნატივები და ტექნოლოგიური ალტერნატივები შესაბამისი დასაბუთებით. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, საწარმოს განთავსების ტერიტორია შეირჩა პროექტის დაგეგმვის ადრეულ ეტაპზე. შერჩეულ ალტერნატივასთან ერთად სკოპინგის ანგარიშში განხილულია ორი დამატებითი ალტერნატივა. პირველი ალტერნატიული მიწის ნაკვეთი განთავსებულია თერჯოლის მუნიციპალიტეტში, ჩოლაბაურის მიმდებარე ტერიტორიაზე. აღნიშნული მიწის ნაკვეთის საკადასტრო საზღვრიდან უახლოესი საცხოვრებელი სახლი დაშორებულია 165 მეტრით. ტერიტორიის მიმდებარედ განთავსებულია ქვიშა-ხრემის სამსხვრევ-დამხარისხებელი და ასფალტის საწარმოები. ტერიტორიას უშუალოდ ესაზღვრება მდ. ჩოლაბაურის კალაპოტი, რომლის მეორე ნაპირზე განთავსებულია მეტალურგიული საწარმო, ბეტონის კვანძი და სხვა სახის საწარმოები. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, აღნიშნული ალტერნატივის უარყოფით მხარეს წარმოადგენს ის, რომ არ არის მოწყობილი ნაკვეთამდე მისასვლელი გზა, ტერიტორიის დიდი ნაწილი დაფარულია წყლით და შესაძლებელია დადგეს მისი დაშრობის აუცილებლობა, მდ. ჩოლაბაურის სიახლოვიდან გამომდინარე, შეინიშნება სანაპირო ზოლის ეროზია და საწარმოს მოწყობის შემთხვევაში საჭირო გახდება ნაპირდაცვითი სამუშაოების განხორციელება, ამასთან, ტერიტორიაზე არ არსებობს ელექტროენერგია. გარდა ამისა, იმის გათვალისწინებით, რომ აღნიშნული მიწის ნაკვეთი განთავსებულია სამრეწველო ზონაში, მოსალოდნელია კუმულაციური ზემოქმედება. მეორე ალტერნატიული მიწის ნაკვეთი განთავსებულია სოფ. პირველი სვირის ტერიტორიაზე, რომელიც წარმოადგენს სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთს და საჭიროებს კატეგორიის შეცვლას, ასევე მშენებლობის დაწყებამდე მიწის ნაყოფიერი ფენის მოხსნა-დასაწყობებას. მის

ირველივ განთავსებულია სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების სავარგულები. ტერიტორიის საკადასტრო საზღვარიდან უახლოესი მოსახლის საცხოვრებელი სახლი დაშორებულია 650 მეტრით. ცენტრალური გზიდან ტერიტორიაზე მისასვლელი გზა (სიგრძე 15 კმ) შედის ორი დასახლებული პუნქტის გავლით. პირველი დასახლებულ პუნქტში გადის ასფალტით დაფარული გზა, გზიდან საცხოვრებელი სახლების დაშორება შეადგენს 3-დან 35 მ-მდე. მეორე დასახლებულ პუნქტში გადის გრუნტის გზა, რაც ზრდის უარყოფითი გავლენის რისკს, გზიდან საცხოვრებელი სახლების დაშორება 18-დან 40 მეტრამდეა. სკოპინგის ანგარიშში შერჩეული ალტერნატივის უპირატესობად განიხილება: მიწის კატეგორია და მდგომარეობა; მისასვლელი გზის მოხერხებულობა და ცენტრალურ გზასთან სიახლოვე; განთავსება სამრეწველო ზონაში, წლების წინ სამეწარმეოდ გამოყენებულ ტერიტორიაზე; ტერიტორიაზე სასარგებლო წიაღისეულის არარსებობა; საწარმოსათვის საჭირო ინფრასტრუქტურის (ელექტროენერგია, გზა, რკინიგზა,) სიახლოვე. შერჩეული ალტერნატივის უარყოფითი მხარეა, როგორც დასახლებულ პუნქტთან სიახლოვე ასევე შპს „ჯი თი ემ გრუპის“ მეტალურგიულ საწარმოსთან მოსალოდნელი კუმულაციური ზემოქმედება (კუმულაციური ზემოქმედება მოსალოდნელია ასევე განხილულ სხვა ალტერნატივასთან მიმართებით). აღნიშნულის გათვალისწინებით, სკოპინგის დასკვნის მოთხოვნებში აისახება შერჩეული ალტერნატივის გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით დასაბუთების საკითხი, რაც დეტალურად უნდა იქნეს წარმოდგენილი გზშ-ის ანგარიშში.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, საწარმოში დაგეგმილია წელიწადში 415 000 ტ ფოლადის სხმულის და 400 000 ტ სხვადასხვა კვეთის არმატურის დამზადება. ამ მიზნით მეტალურგიულ საწარმოში გათვალისწინებულია სამი იდენტური, 27 ტ/სთ წარმადობის ინდუქციური ღუმელის დამონტაჟება. თუმცა, საწარმოში ერთდროულად იმუშავებს მხოლოდ ორი ღუმელი (ჯამში 54 ტ/სთ წარმადობა). ანგარიშში განხილულია, მომავალში აღნიშნული სამი ღუმელის ჩანაცვლება ერთი 64 ტ/სთ წარმადობის ელექტრორკალური ღუმელით. არმატურის გლინვის უბანზე გათვალისწინებულია ერთი ხაზის დამონტაჟება, რომელსაც მოემსახურება ერთი გამაცხელებელი ღუმელი. საწარმოს ძირითადი საამქროები იმუშავებენ წელიწადში 330 დღიანი, სამცვლიანი, 24 საათიანი სამუშაო რეჟიმით. ხოლო, ადმინისტრაცია კვირაში 5 დღე, 8 საათიანი სამუშაო რეჟიმით. საწარმოს მშენებლობა გაგრძელდება დაახლოებით ერთი წელი. მშენებლობის ეტაპზე საჭირო მასალების (ბეტონი, არმატურა და სხვ.) შემოტანა მოხდება უახლოესი საწარმოებიდან. მშენებლობის ეტაპზე დასაქმდება 50-100 ადამიანი. საწარმოს ექსპლუატაციის ეტაპზე დასაქმებული იქნება 500 ადამიანი.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, მეტალურგიული საამქროსთვის ძირითად ნედლეულს წარმოადგენს რკინის ჯართი. საწარმოს ტერიტორიაზე რკინის ჯართის შემოტანა განხორციელდება ავტოთვიტმცლელების საშუალებით, ადგილობრივი ჯართის შემგროვებელი პუნქტებიდან. წლის განმავლობაში დაგეგმილია 315 000-დან 485 000 ტონამდე ჯართის გადამუშავება. გარდა ამისა, სხმულების მისაღებად საჭიროა სხვადასხვა მასალებისა და აღმდგენების დამატება, რომელთა შექმნა განხორციელდება უახლოესი ობიექტებიდან. არმატურის საამქროსთვის ძირითად ნედლეულს წარმოადგენს ფოლადის

ოთხკუთხა კვეთის სხმული (ნამზადი), რომლის წარმოება მოხდება სადნობ უბანზე ან შემოიზიდება სხვა მეტალურგიული საწარმოებიდან.

პროექტის მიხედვით, ტერიტორიაზე გათვალისწინებულია ერთი კორპუსის მშენებლობა, რომელიც გაყოფილი იქნება ორ საამქროდ: სადნობ და საგლინავ. ყველა ტექნოლოგიური პროცესი განთავსებული იქნება დახურულ შენობაში. ღია სივრცეში გათვალისწინებულია მხოლოდ ჯართის მიღებისა და წინასწარი დამუშავების (მომზადების) უბანი. ანგარიშის მიხედვით, ჯართის მიღების უბნის ტექნოლოგიური მოედანი მოპირკეთებული იქნება არმირებული ბეტონით, დასავლეთის მხრიდან, საიდანაც ტერიტორიას ესაზღვრება უახლოესი მოსახლე, გათვალისწინებულია ტერიტორიის მასიური კედლით შემოსაზღვრა. სკოპინგის ანგარიშში და თანდართულ ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებათა გაბნევის ანგარიშში ჯართის მიღება-დამუშავების პროცესი განხილულია ატმოსფერული ჰაერის დამაბინძურებელ წყაროდ, თუმცა არ არის დეტალურად აღწერილი თუ რას ითვალისწინებს აღნიშნული პროცესი. აღნიშნულის გათვალისწინებით, სამინისტროს მიერ სკოპინგის დასკვნის მოთხოვნებში აისახება ტექნოლოგიური ციკლის ყველა დეტალის აღწერა რაც სრულყოფილად უნდა იქნეს წარმოდგენილი გზშ-ის ანგარიშში.

ფოლადის მისაღებად წარმოების პირველი ეტაპია ჯართის მიღება-მომზადება, რომელიც დამუშავების შემდეგ წიდაწარმომქმნელ დანამატებთან (კირი, დოლომიტი) და ნახშირბადმემცველ მასალებთან ერთად მიეწოდება ინდუქციურ ღუმელებში. გამდნარი ლითონი სადნობი ღუმელის ამობრუნებით გადმოისხმება ფოლადის ციცხვში და მიეწოდება „ციცხვი-ღუმელს“, სადაც დამუშავების პროცესში დაჟანგვისა და ლეგირებისთვის ემატება შესაბამისი დანამატები: ფეროსილიკომანგანუმი, ფეროსილიციუმი, სილიციუმი და ალუმინი. ამის შემდეგ ლითონი გადაეცემა უწყვეტი ჩამოსხმის მანქანას, სადაც კრისტალიზატორების მეშვეობით ხდება ნამზადის მიღება. თხევადი ლითონი გაივლის შესაბამისი კვეთის ჰორიზონტალურ მილში, რომელშიც გრილდება წყლის საშუალებით და იჭრება შესაბამისი სიგრძეზე. აღნიშნული პროცესის შემდეგ უკვე ხდება პროდუქციის დასაწყობება, რეალიზაცია ან/და საჭიროების შემთხვევაში ნამზადის გლინვის უბნისთვის მიწოდება. აღსანიშნავია, რომ დნობის პროცესში სითბოს მიღება ხდება ელ. ენერჯის ხარჯზე.

არმატურის მიღების ტექნოლოგიური პროცესი კი ითვალისწინებს გამახურებელ ღუმელში ნამზადის 1200 °C-ზე მეტად გახურებას და საგლინავ დგანზე მიწოდებას, სადაც ის თანმიმდევრობით გაივლის რამოდენიმე სხვადასხვა კვეთის თვალაკს. თვალაკების რაოდენობა და ზომები დამოკიდებულია ნაგლინის ტიპსა და საბოლოო დიამეტრზე. ნამზადებიდან მიიღება საჭირო პროფილის და ზომის ნაგლინი. საწარმოო ციკლის ბოლოს ხდება წყლის მეშვეობით მისი წრთობა და მაკრატლებით ჭრა. გლინვის უბანზე ფოლადის გასახურებლად გამოიყენება ბუნებრივი აირი. საწარმოს გაზომომარაგება განხორციელდება არსებული მაგისტრალური ქსელიდან.

საწარმოს ექსპლუატაციის ეტაპზე, ტექნიკური დანიშნულებით, წყლის გამოყენება მოხდება მეტალურგიულ საამქროში ღუმელების გასაგრილებლად, ნამზადის უწყვეტი ჩამოსხმის ხაზზე კრისტალიზატორის გაგრილების სისტემაში და გლინვის უბანზე ნაგლინის გასაგრილებლად. ობიექტის წყალმომარაგება გათვალისწინებულია მიწისქვეშა

ჰორიზონტიდან. ჭები მოეწყო საწარმოს ტერიტორიაზე. წინასაპროექტოდ შპს „ჰიდროგეოლოგიის საექსპერტო ჯგუფის“ მიერ ჩატარდა ჰიდროგეოლოგიური კვლევა, რომლის თანახმადაც, საპროექტო ჭაბურღილების ექსპლუატაციას არ ექნება ზემოქმედება სოფ. არგვეთაში არსებულ საყოფაცხოვრებო ჭებზე. საწარმოო პროცესში გამოყენებული წყალი ჩართული იქნება ბრუნვითი წყალმომარაგების სისტემაში და საწარმოო ჩამდინარე წყლების წარმოქმნას ადგილი არ ექნება. სამეურნეო ფეკალური ჩამდინარე წყლებისათვის მოეწყო საასენიზაციო ორმო, რომლის გასუფთავება მოხდება შესაბამისი ხელშეკრულების საფუძველზე. საწარმოდან ზედაპირული წყლის ობიექტში მოხდება სანიაღვრე ჩამდინარე წყლების ჩაშვება. რისთვისაც დაბინძურების რისკის მქონე მოედნებზე მოეწყო წყალშემკრები სისტემა. სანიაღვრე წყლების გაწმენდა მოხდება მექანიკურ გამწმენდ ნაგებობაში.

საწარმოს სპეციფიკიდან გამომდინარე საწარმოს მშენებლობისა და ექსპლუატაციის დროს ადგილი ექნება ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებათა გაფრქვევას. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, შესწავლილი იქნა საპროექტო საწარმოს სავარაუდო დაბინძურების წყაროები, დადგენილი იქნება გამოყოფილი დამაბინძურებელი ნივთიერებების სახეობები, რაოდენობა და ინტენსივობა. საწარმოს ექსპლუატაციის ეტაპზე გაფრქვეული მავნე ნივთიერებებია: რკინის ოქსიდი, მანგანუმის ორჟანგი, აზოტის ორჟანგი, ვერცხლისწყალი, ტყვია, ქრომი, თუთიის ჟანგი, კადმიუმის ჟანგი, დარიშხანი, მეთანი, ნახშირბადის ოქსიდი, მტვერი. მავნე ნივთიერებათა გაბნევის ანგარიშმა აჩვენა, რომ ატმოსფერულ ჰაერში გაფრქვეული მავნე ნივთიერებების კონცენტრაციები არ აჭარბებს კანონმდებლობით დადგენილ ნორმებს ობიექტიდან დაშორებულ უახლოეს მოსახლემდე. აღსანიშნავია, რომ ღუმელში ჯართის ჩატვირთვისას, ღუმელებში დნობისას, ციცივი ღუმელიდან და უწყვეტი ჩამოსხმის მანქანებიდან წარმოქმნილი აირმტვერნარევის გაწოვისთვის გათვალისწინებულია მტვერდამჭერი სისტემის მოწყობა, რომელიც შედგება ციკლონებისა და სახელოებიანი ფილტრებისგან. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, მტვერდამჭერი სისტემის ნორმალური ფუნქციონირებისათვის უზრუნველყოფილი იქნება 1000000 მ³/სთ აირის გაწოვა. გარდა ამისა, სისტემაში გამოყენებული იქნება მარეგულირებელი და ავარიული სარქველების სისტემა. გაწმენდილი აირი მიეწოდება არანაკლებ 30 მ-ს სიმაღლის და 4 მ დიამეტრის მილს, რომლის მეშვეობითაც გაიფრქვევა ატმოსფერულ ჰაერში. ამასთან, სკოპინგის ანგარიშში აღნიშნულია, რომ პროექტირების პროცესში შერჩეული იქნება არანაკლებ 99% ეფექტურობის მქონე მტვერდამჭერები. სკოპინგის დასკვნით სამინისტროს მიერ საქმიანობის განამხორციელებელს განესაზღვრება მტვერდამჭერი სისტემის დეტალური აღწერა, მისი ტექნიკური პარამეტრების და ეფექტურობის დასაბუთებით.

საწარმოს მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე მოსალოდნელია ხმაურის წარმოქმნა და გავრცელება. მშენებლობის ეტაპზე ხმაური მოსალოდნელია სამშენებლო მასალების შემოზიდვის, მიწის საექსკავაციო სამუშაოების დროს, მძიმე ტექნიკისა და ავტოტრანსპორტის მუშაობის შედეგად. საწარმოს ექსპლუატაციის ეტაპზე ხმაური წარმოიქმნება ჯართის მიღება-ჩამოცლის და დამუშავებისას, გლინვის პროცესისას, სავენტილაციო სისტემების ვენტილატორებისა და ძრავების მუშაობისას.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, ტერიტორია დაფარულია ტექნოგენური ნაყარით, სამშენებლო ნარჩენებით და ღორღით, შესაბამისად ნიადაგის ნაყოფიერი ფენა შენარჩუნებული არ არის. საწარმოს ექსპლუატაციის ეტაპზე ნიადაგზე და გრუნტის ხარისხზე პირდაპირი ზემოქმედება მოსალოდნელი არ არის, რადგან ყველა ტექნოლოგიური პროცესი განთავსდება დახურულ, მყარი იატაკით მოპირკეთებულ შენობაში, ჯართის დაგროვება მომზადება მოხდება მყარ ზედაპირიან ბაქანზე, რომელიც აღჭურვილი იქნება სანიაღვრე წყალშემკრები სისტემით.

საწარმოს მშენებლობის ეტაპზე მოსალოდნელია სამშენებლო და საყოფაცხოვრებო ნარჩენების წარმოქმნა. ტერიტორიის მოსწორების და სამირკვლების მოწყობის დროს წარმოიქმნება გრუნტი, რომელიც შესაძლებელია გამოყენებული იქნას ტერიტორიის მოსასწორებლად. გარდა ამისა, შედუღების სამუშაოების შედეგად შესაძლებელია წარმოიქმნას ლითონის მცირე ზომის ნაჭრები, რომელიც შემდგომში გამოყენებული იქნება წარმოებაში. საწარმოს ექსპლუატაციის ეტაპზე წარმოიქმნება როგორც არასახიფათო, ისე სახიფათო ნარჩენები, მათ შორის ლითონის სათადარიგო ნაწილები და ნავთობპროდუქტებით დაბინძურებული მასალები.

საწარმოს მოწყობისა და ექსპლუატაციის შედეგად ბიოლოგიურ გარემოზე ზემოქმედება იქნება უმნიშვნელო, ვინაიდან საწარმოს განთავსება დაგეგმილია საწარმოო ზონაში, რომელიც წლების მანძილზე განიცდის ანთროპოგენულ ზემოქმედებას. საკვლევ ტერიტორიაზე ცხოველთა სახეობები არ ფიქსირდება. ტერიტორიის აღმოსავლეთ ნაწილში დგას 4 ძირი ჭადრის ხე, რომელიც შესაძლებელია გარემოდან ამოღებული იქნას მშენებლობის პროცესში.

საპროექტო საწარმოს მიმდებარედ განთავსებულია შპს „ჯი თი ემ გრუპის“ ფეროშენადნობთა საწარმო და ბეტონის საწარმო. შესაბამისად, პროექტის განხორციელების ეტაპზე მოსალოდნელია კულულაციური ზემოქმედება. კუმულაციური ზემოქმედებებიდან აღსანიშნავია: მავნე ნივთიერებათა ემისიები ატმოსფერულ ჰაერში, ხმაურის გავრცელება, წყლის გარემოზე ზემოქმედება და საწარმოში წარმოქმნილი ნარჩენებით გარემოს დაბინძურება. სკოპინგის ანგარიშის მომზადების ეტაპზე განხორციელდა მოდელირება, რომლის საფუძველზეც განისაზღვრა მავნე ნივთიერებათა გაბნევის არეალი, არსებული საწარმოების გათვალისწინებით. წარმოდგენილი წინასწარი შედეგების მიხედვით, დამაბინძურებელი ნივთიერებების კონცენტრაციები უახლოეს დასახლებულ პუნქტამდე არ სცდება ზღვრულად დასაშვებ მნიშვნელობას. გარდა ამისა, გზმ-ის ეტაპზე მოხდება ხმაურის დონეების გაზომვა და საჭიროების შემთხვევაში დაიგეგმება ხმაურჩამხშობი და ხმაურსაიზოლაციო საშუალებების მოწყობა. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, გზმ-ის ეტაპზე შემუშავებული იქნება ჩამდინარე წყლებთან ერთად ჩაშვებულ დამაბინძურებელ ნივთიერებათა ზღვრულად დასაშვები ჩაშვების ნორმების პროექტი, რომელშიც გათვალისწინებული იქნება წყალმიმღები ობიექტის ფონური მდგომარეობა და ჩაშვების კუმულაციური ეფექტი.

ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე სამინისტრომ უზრუნველყო წარმოდგენილი სკოპინგის ანგარიშის, როგორც სამინისტროს ოფიციალურ ვებგვერდზე, ისე ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის აღმასრულებელი ორგანოს საინფორმაციო დაფაზე განთავსება.

სამინისტროში წარმოდგენილ სკოპინგის ანგარიშსა და თანდართულ დოკუმენტაციასთან ერთად, ვებგვერდზე დამატებით ატვირთული იყო პრეზენტაცია, სადაც ასახული იყო მოკლე ინფორმაცია პროექტთან დაკავშირებით. „საქართველოში ახალი კორონავირუსის გავრცელების აღკვეთის მიზნით გასატარებელი ღონისძიებების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2020 წლის 23 მარტის №181 დადგენილებაში ცვლილების შეტანის თაობაზე საქართველოს მთავრობის 2020 წლის 26 მარტის №196 დადგენილების შესაბამისად, შპს „ჯორჯია მეტალის“ მეტალურგიული საწარმოს მოწყობისა და ექსპლუატაციის პროექტზე სკოპინგის დასკვნის გაცემის მიზნით დაწყებული ადმინისტრაციული წარმოება განხორციელდა საჯარო განხილვის ჩატარების გარეშე და საზოგადოების მონაწილეობა და მის მიერ მოსაზრებებისა და შენიშვნების წარდგენის შესაძლებლობა უზრუნველყოფილი იქნა წერილობით, აგრეთვე ელექტრონული საშუალებების გამოყენებით. აღსანიშნავია, რომ დაგეგმილი საქმიანობის შესახებ ინფორმაცია ასევე განთავსდა სოფ. არგვეთას ტერიტორიაზე. ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე, პროექტთან დაკავშირებით წერილობითი შენიშვნები და მოსაზრებები წარმოადგინა არასამთავრობო ორგანიზაცია „მწვანე ალტერნატივამ“ და შპს „რუსთავის ფოლადის“ გარემოსდაცვითმა მმართველმა. „მწვანე ალტერნატივას“ წერილობითი შენიშვნები, შეეხება საწარმოს განთავსების და არაქმედების ალტერნატივების ანალიზს, შემარბილებელ ღონისძიებებს, საწარმოს წყალმომარაგების საკითხს, საწარმოს მიერ დაწყებულ უკანონო მშენებლობას და ადმინისტრაციული წარმოების საჯარო განხილვის გარეშე ჩატარებას, რომლის დროსაც საზოგადოება მოკლებულია შესაძლებლობას სრულფასოვნად მიიღოს მონაწილეობა გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების მიღების პროცესში. „მწვანე ალტერნატივას“ მიერ წარმოდგენილი არგუმენტირებული შენიშვნები მხედველობაში იქნა მიღებული და აისახა სკოპინგის დასკვნაში. რაც შეეხება ადმინისტრაციული წარმოების საჯარო განხილვის გარეშე ჩატარებას, ქვეყანაში პანდემიიდან გამომდინარე, არსებული მდგომარეობის გათვალისწინებით საზოგადოების მონაწილეობა და მის მიერ მოსაზრებებისა და შენიშვნების წარდგენის შესაძლებლობა უზრუნველყოფილი იქნა წერილობითი ფორმით, შესაბამისად, ნებისმიერ დაინტერესებულ პირს ჰქონდა საშუალება წარმოედგინა საკუთარი მოსაზრებები.

ამასთან, არასამთავრობო ორგანიზაცია „მწვანე ალტერნატივას“ მიერ აღნიშნულ პროექტთან დაკავშირებით 2020 წლის 23 იანვარს სამინისტროში წარმოდგენილი იქნა შენიშვნები და წინადადებები, რაც სამინისტროს შენიშვნებთან ერთად გადაგზავნილ იქნა საქმიანობის განმახორციელებელთან. აღნიშნულ კორესპონდენციაზე კომპანიის პასუხები ცხრილის სახით თან ერთვის განსახილველ სკოპინგის ანგარიშს.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, შესწავლილ იქნა საპროექტო ტერიტორია. ჩატარებული სამუშაოების შედეგად მოხდა გარემოზე და ადამიანის ჯანმრთელობაზე მოსალოდნელი ძირითადი ზემოქმედების წყაროების, სახეებისა და ობიექტების იდენტიფიცირება.

სკოპინგის პროცედურის შედეგად განსაზღვრული და დადგენილი იქნა დაგეგმილი საქმიანობის გზშ-ის ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი. ასევე გზშ-ის პროცესში დეტალურად შესასწავლი ზემოქმედებები.

სკოპინგის ანგარიშში გაკეთებულია წინასწარი შეფასებები გარემოს სხვადასხვა კომპონენტებზე ზემოქმედების კუთხით, რაც საჭიროებს დამატებით შესწავლას და შეფასებას, მათ შორის დეტალურ შეფასებას საჭიროებს კუმულაციური ზემოქმედების, აირმტვერდამჭერი სისტემის ეფექტურობის, ატმოსფერულ ჰაერზე ზემოქმედებისა და ხმაურით გამოწვეული ზეგავლენის საკითხები. გზშ-ის ანგარიში უნდა მოიცავდეს დეტალურ ინფორმაციას, იმ საკითხებზე, რაც მოთხოვნილია სკოპინგის დასკვნაში, რაც საშუალებას მისცემს სამინისტროს დეტალურად შეაფასოს შპს „ჯორჯია მეტალის“ მიერ დაგეგმილი საქმიანობის შედეგად გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედება და მიიღოს კანონმდებლობის მოთხოვნების შესაბამისი დასაბუთებული გადაწყვეტილება.

გზშ-ის ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი

1. გზშ-ის ანგარიში უნდა მოიცავდეს „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მესამე ნაწილით დადგენილ ინფორმაციას;
2. გზშ-ის ანგარიშს უნდა დაერთოს „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მეოთხე ნაწილით განსაზღვრული დოკუმენტაცია;
3. გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს სკოპინგის ანგარიშში მითითებული (განსაზღვრული, ჩასატარებელი) კვლევების შედეგები, მოპოვებული და შესწავლილი ინფორმაცია, გზშ-ის პროცესში დეტალურად შესწავლილი ზემოქმედებები და შესაბამისი შემცირების/შერბილების ღონისძიებები;
- 3.1 გზშ ანგარიში ხელმოწერილი უნდა იყოს იმ პირის/პირების მიერ, რომელიც/რომლებიც მონაწილეობდა/მონაწილეობდნენ მის მომზადებაში, მათ შორის, კონსულტანტის მიერ;
4. გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს:
  - პროექტის საჭიროების დასაბუთება;
  - პროექტის აღწერა, ტექნოლოგიური ციკლის ყველა დეტალის გათვალისწინებით;
  - საწარმოს ტერიტორიის GIS კოორდინატები, shape ფაილებთან ერთად;
  - საწარმოს გენ-გეგმა ექსპლიკაციით და საწარმოს განთავსების ტერიტორიის სიტუაციური სქემა (შესაბამისი აღნიშვნებით, ფოტო მასალა);
  - დაზუსტებული მანძილი საპროექტო ტერიტორიიდან უახლოეს საცხოვრებელ სახლებამდე, დასახლებამდე (სოფელი), მდინარემდე, საავტომობილო გზამდე;
  - ინფორმაცია 500 მ რადიუსის საზღვრებში არსებული ნებისმიერი ტიპის საწარმოს და წარმოების შესახებ, მანძილების მითითებით;
  - პროექტის ალტერნატიული ვარიანტები, მათ შორის არაქმედების ალტერნატივა, საწარმოს განთავსების ალტერნატივები, ტექნოლოგიური ალტერნატივები. შერჩეული ალტერნატივები უნდა იყოს გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით დასაბუთებული (მათ შორის კუმულაციური ზემოქმედების გათვალისწინებით);
  - ინფორმაცია საწარმომდე მისასვლელი გზების შესახებ;

- საწარმოს განთავსების ადგილის გარემოს არსებული მდგომარეობის ანალიზი;
- საწარმოს მშენებლობასთან დაკავშირებული საკითხების დეტალური აღწერა; ინფრასტრუქტურული ობიექტების დეტალური აღწერა;
- საწარმოში განთავსებული თითოეული უბნის დეტალური აღწერა;
- საწარმოს ძირითადი ფიზიკური მახასიათებლები (სიმძლავრე, მასშტაბი, წარმოებული პროდუქციის ოდენობა და სხვა);
- საწარმოს ტექნოლოგიური სქემა; პროდუქციის წარმოების ტექნოლოგიური პროცესის დეტალური აღწერა და ტექნოლოგიურ ციკლში გამოყენებული დანადგარების აღწერა (ტექნიკური პარამეტრები);
- ინფორმაცია წარმოებაში გამოსაყენებელი ნედლეულის და დანამატების შესახებ (ტიპი, რაოდენობა);
- საწარმოს ნედლეულით მომარაგება, ტრანსპორტირების სქემა და ტრანსპორტირების პირობები;
- ინფორმაცია წარმოებისთვის საჭირო ნედლეულის და მზა პროდუქციის დასაწყობების მოედნის შესახებ;
- დასაქმებული ადამიანების რაოდენობა, მათ შორის ადგილობრივების წილი და სამუშაო გრაფიკი;
- საწარმოს სასმელ-სამეურნეო წყალმომარაგების შესახებ ინფორმაცია;
- საწარმოო პროცესში წყლის გამოყენების და შემდგომი მართვის საკითხების დეტალური აღწერა. მათ შორის სამეურნეო ფეკალური, საწარმოო და სანიაღვრე ჩამდინარე წყლების მართვის საკითხები;
- ტექნოლოგიაში გამოყენებული წყლის ბრუნვითი წყალმომარაგების სისტემაში ჩართვის შესახებ დეტალური ინფორმაცია;
- საწარმოს ტერიტორიაზე წარმოქმნილი სანიაღვრე წყლების ჩაშვების წერტილი, GPS კოორდინატების მითითებით;
- ჩამდინარე წყლების ზედაპირული წყლის ობიექტში ჩაშვების შემთხვევაში, გზმ-ს თან უნდა ერთვოდეს ზღვრულად დასაშვები ჩაშვების (ზდჩ) ნორმების პროექტი;
- მექანიკური გამწმენდი ნაგებობის დეტალური აღწერა (სქემა; პარამეტრები და გაწმენდის ეფექტურობა);
- გამწმენდ ნაგებობაში წარმოქმნილი ლამის რაოდენობა, სალექარის გაწმენდის პერიოდულობა, ლამის დასაწყობების ადგილი და მისი მართვის საკითხები;
- საწარმოს მოწყობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობის, სახეობის, სახიფათობის მახასიათებლების და მათი შემდგომი მართვის საკითხების შესახებ, ნარჩენების მართვის კოდექსის და მისგან გამომდინარე კანონქვემდებარე აქტებით დადგენილი მოთხოვნების გათვალისწინებით;
- ნარჩენების მართვის გეგმა;
- აირმტვერდამჭერი სისტემის ტექნიკური პარამეტრები და ეფექტურობა;
- დეტალური ინფორმაცია აირმტვერდამჭერი მოწყობილობის მიერ დაჭერილი მტერის მართვის შესახებ;

- საწარმოს სახანძრო უსაფრთხოების საკითხები, ასევე ხანძარსაწინააღმდეგო ღონისძიებების დეტალური აღწერა და სახანძრო სისტემის მოწყობის შესახებ ინფორმაცია;
  - წარმოდგენილი უნდა იყოს ნედლეულისა და პროდუქციის ტრანსპორტირების შედეგად გარემოს შესაძლო დაზიანებების და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების შესახებ დეტალური ინფორმაცია და ღამის საათებში (ნედლეულისა და პროდუქციის შემოზიდვა/გაზიდვის) გადაადგილების აკრძალვის საკითხები;
  - საწარმოო პროცესში წარმოქმნილი წიდის რაოდენობა, წიდის დროებითი განთავსების უბნის აღწერა და წიდის შემდგომი მართვის საკითხები დეტალურად, მოცულობების მითითებით;
  - წიდის ლაბორატორიული კვლევის შედეგების და მისი მართვის შესახებ დეტალური ინფორმაცია კანონმდებლობით დადგენილი მოთხოვნების გათვალისწინებით;
  - საწარმოს ბუნებრივი აირით და ელექტროენერჯით მომარაგების საკითხი;
5. გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება გარემოს თითოეული კომპონენტისთვის და პროექტის განხორციელების შედეგად მოსალოდნელი ზემოქმედებების შეჯამება მათ შორის:
- ზემოქმედება ატმოსფერულ ჰაერზე საწარმოს ექსპლუატაციის დროს, გაფრქვევის წყაროები, გაფრქვეული მავნე ნივთიერებები, გაბნევის ანგარიში.
  - ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებათა ზღვრულად დასაშვები გაფრქვევის ნორმების პროექტი.
  - საწარმოს ექსპლუატაციის ეტაპზე განსახორციელებელი მონიტორინგის გეგმა, სადაც, გათვალისწინებული იქნება ატმოსფერულ ჰაერში ემისიების და ხმაურის ინსტრუმენტული მონიტორინგის საკითხები (სიხშირის და კოორდინატების/საკონტროლო წერტილების მითითებით), მათ შორის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის უწყვეტი ავტომატური მონიტორინგის დანერგვისა და განხორციელების და მონიტორინგის შედეგების ონლაინ რეჟიმში ხელმისაწვდომობის საკითხი;
  - აირმტვერდამჭერი სისტემის საპასპორტო მონაცემები და მისი ეფექტურობის დამადასტურებელი დეტალური მონაცემები;
  - კუმულაციური ზემოქმედება 500 მ-იან რადიუსში არსებული ობიექტების გათვალისწინებით და ზემოქმედების შეფასება გარემოს თითოეული კომპონენტისთვის, მათ შორის ატმოსფერულ ჰაერზე (სრულყოფილად იქნეს შეფასებული მოსახლეობის ჯანმრთელობაზე და სოციალურ გარემოზე) და შესაბამისი დეტალური შემარბილებელი ღონისძიებების განსაზღვრა, მათ შორის, ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებათა გაფრქვევის შემცირების კუთხით საუკეთესო ალტერნატივების დეტალური დასაბუთება;
  - ხმაურის წყაროები და მათი მახასიათებლები, ხმაურის გავრცელებით გამოწვეული ზემოქმედება, შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები; ხმაურის გავრცელების დონეების გაანგარიშება და მოდელირება;

- ზემოქმედება ზედაპირულ და მიწისქვეშა წყლებზე, როგორც მშენებლობის ისე ექსპლუატაციის ეტაპზე, ზედაპირული და მიწისქვეშა წყლების დაბინძურების რისკები და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- გეოლოგიური გარემოს ფონური მდგომარეობის აღწერა: რელიეფი (გეომორფოლოგია); გეოლოგიური აგებულება; სეისმური პირობები; ჰიდროგეოლოგიური პირობები; საინჟინრო-გეოლოგიური პირობები;
- გეოლოგიურ გარემოზე ზემოქმედება; ზემოქმედება გრუნტის წყლებზე;
- საშიში გეოლოგიური პროცესების (არსებობის შემთხვევაში) შესაძლო გააქტიურების განსაზღვრა საპროექტო ობიექტის მშენებლობა-ექსპლუატაციის პერიოდში, პრევენციული ღონისძიებების მითითებით;
- ზემოქმედება ნიადაგის ნაყოფიერ ფენაზე;
- ბიოლოგიურ გარემოზე, მცენარეულ საფარზე და ჰაბიტატების მთლიანობაზე ზემოქმედება, ცხოველთა სამყაროზე ზემოქმედება (მათ შორის წითელი ნუსხის) საწარმოს მოწყობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ზემოქმედება და ზემოქმედების შეფასება სოციალურ-ეკონომიკურ გარემოზე, ინფორმაცია ჯანმრთელობასა და უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული რისკებსა და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების შესახებ;
- ნარჩენების მართვის საკითხები, ნარჩენების წარმოქმნით და გავრცელებით მოსალოდნელი ზემოქმედება;
- ზემოქმედება ისტორიულ-კულტურულ და არქეოლოგიურ ძეგლებზე;
- საწარმოს ექსპლუატაციის ეტაპზე განსახორციელებელი შემარბილებელი ღონისძიებების გეგმა-გრაფიკი;
- საწარმოს მოწყობის ეტაპზე და ფუნქციონირების დროს შესაძლო ავარიული სიტუაციების აღწერა და მათზე რეაგირების ღონისძიებები (ავარიული სიტუაციების მართვის გეგმა) ნედლეულის/ნარჩენების მიმღებ, საწარმოო და პროდუქციის/ნარჩენების დასაწყობების მოედანზე;
- ნავთობპროდუქტების დაღვრის რისკები და შემარბილებელი ღონისძიებები;
- მოწყობის და ექსპლუატაციის ეტაპზე განსახორციელებელი გარემოს მონიტორინგის გეგმა;
- გზშ-ის ფარგლებში შემუშავებული ძირითადი დასკვნები და საქმიანობის პროცესში განსახორციელებელი ძირითადი ღონისძიებები;

წარმოდგენილი სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, დაგეგმილი საქმიანობა ითვალისწინებს წარმოების პროცესში ნედლეულის მიღებას, ექსპლუატაციის ეტაპზე, საწარმოს ძირითად ნედლეულს წარმოადგენს რკინის ჯართი მეტალურგიული საამქროსათვის. ნავარაუდევია წელიწადში 315 000 დან 485 000 ტ-მდე ჯართის გადამუშავება, რომელსაც საწარმო მიიღებს ადგილობრივი ჯართის შემგროვებელი პუნქტებიდან. ვინაიდან, ნედლეული იქნება ნარჩენის ან/და ჯართის სახით, გზშ-ის ანგარიშში საქმიანობა განხილული უნდა იქნას როგორც ნარჩენების აღდგენაც („გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ II დანართის 10.3 პუნქტის თანახმად) და გზშ-ის ანგარიში „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ I

დანართის მე-5 პუნქტთან ერთად წარმოდგენილი უნდა იქნას ასევე ზემოაღნიშნული პუნქტის გათვალისწინებით;

გზმ-ის პროექტში სრულად უნდა იყოს მოცემული, ნარჩენების მართვის კოდექსის 25-ე მუხლით გათვალისწინებული ინფორმაცია. აგრეთვე, გზმ-ის პროექტში მოცემული უნდა იყოს დეტალური ინფორმაცია საწარმოს მოწყობისა და ექსპლუატაციის პროცესში წარმოქმნილი ნარჩენების (დნობის პროცესში წარმოქმნილი წიდის და მისი მართვის საკითხის გათვალისწინებით) მართვის შესახებ. ხოლო, ნარჩენების მართვის პროცესი სრულ შესაბამისობაში უნდა იყოს „ნარჩენების მართვის კოდექსთან“ და მისგან გამომდინარე კანონქვემდებარე ნორმატიულ აქტებთან;

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, მეტალურგიულ წარმოებაში სათანადო სხმულის მისაღებად საჭიროა სხვადასხვა მასალებისა და აღმდგენების დამატება. თუმცა, დანამატების სახეობები და რაოდენობები მოცემულია მხოლოდ ელექტრორკალური ღუმელისთვის (გვ. 23). ანგარიშის მიხედვით, საწარმოში ამჟამად დაგეგმილია სამი ინდუქციური ღუმელის დამონტაჟება და ელექტრორკალური ღუმელის მონტაჟი იგეგმება მომავალში. შესაბამისად, გზმ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს ინფორმაცია აღნიშნული რეალობის გათვალისწინებით.

სკოპინგის ანგარიშში (გვ. 66) აღნიშნულია, რომ ტერიტორიის აღმოსავლეთ ნაწილში დგას 4 ძირი ჭადრის ხე, რომელიც შესაძლებელია ამოღებული იქნას მშენებლობის პროცესში. აღნიშნული საკითხი საჭიროებს დაზუსტებას.

- სკოპინგის ეტაპზე საზოგადოების ინფორმირებისა და მის მიერ წარმოდგენილი მოსაზრებებისა და შენიშვნების შეფასება;
- გზმ ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს ინფორმაცია სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული საკითხების შესაბამისად (ერთიანი ცხრილის სახით).

დასკვნითი ნაწილი:

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით სამინისტროში შპს „ჯორჯია მეტალის“ მიერ წარმოდგენილ მეტალურგიული საწარმოს მოწყობისა და ექსპლუატაციის პროექტზე **სავალდებულოა გზმ-ის ანგარიში მომზადდეს** წინამდებარე სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის და წარმოსადგენი დოკუმენტაციის მიხედვით.